

Videnskab o. s. v. De skabe, som vi hørte, ogsaa Moralen. Nu vide vi nok, at der er nogen Vekselvirkning mellem disse Forhold, men det forekommer mig dog, at Sagen stilles fuldstændig paa Hovedet, naar man tror, at daarlige Mennesker skulde være i Stand til at skabe gode Samfundstilstande. Det er dog nok alligevel saaledes, at det er de gode Mennesker, det først og fremmest gælder om. Men de Herrer have den Mening: kunne vi blot faa gennemført den Tanke, vi have fremsat: at inddrage alle Produktionsmidler under Samfundet, som de pleje at udtrykke sig, skulle Menneskene nok blive gode, det kommer af sig selv. Saa gør det ingenting, om de ophidses dygtigt i Forvejen, det lægger sig igen, og alt bliver godt, saa snart man faar denne Tilstand indført. Derfor er det, at de tale og skrive, som de tidt gøre. Der var en meget kendt og dygtig Taler iblandt dem, der en Gang sagde: Selvfølgelig maa vi befitte os paa at gøre Menneskene misfornøjede, ellers kunne vi ikke faa dem omvendte; det er jo akkurat det samme, som Præsterne gøre, de søge ogsaa at gøre Menneskene misfornøjede. Dertil svarede en Præst, som jeg synes meget træffende: Ja, men der er dog den Forskel, at de alvorlige Præster søge at gøre de enkelte Mennesker misfornøjede med sig selv, men Socialdemokraterne søge at gøre Mennesker misfornøjede med andre. Det er jo det bekendte om at holde Galden flydende. Jeg siger ingeniunde, at alle Socialdemokrater bære sig saaledes ad, men der ligger en Tilbøjelighed til netop at rejse Klassekamp paa denne Maade.

Saa længe Socialdemokraterne staa paa dette Standpunkt, have vi ikke særlig Grund til at vente et godt Samarbejde med dem. Det ærede Medlem for Ringkøbing Amts 4de Valgkreds (Moltesen) udtalte forleden, at han haabede, de skulde forvandle sig til et revisionistisk Parti, at de skulde forbedre sig saaledes, at et Samarbejde blev lettere. Jeg vil ikke sige, at jeg haaber det, men jeg vilde ønske, det kunde ske. Jeg ser imidlertid ikke slet saa lyst paa Forholdene som det ærede Medlem. Kunde det alligevel ske, blev det sikkert til fælles Glæde, utvivlsom særlig for de Radikale, der jo godt vide, at Socialdemokraterne regne ogsaa dem til de Konservative. Det ærede Medlem, der har skrevet den fortrinlige Bog, jeg har nævnt, (Bang), siger udtrykkelig, at saavel det, der kaldes Højre, de Konservative, som de Liberale og de Radikale alle i social Forstand ere

konservative. Ja, det ærede Medlem for Præstø Amts 2den Valgkreds (Stauning) nikker og siger Ja, han bifalder det altsaa tilfulde, og det er jo ikke til at undres over, at han bifalder, hvad hans Sidemand saa smukt har skrevet. Men, som sagt, jeg tror, det vilde være til Glæde for de Radikale, hvis der kunde ske en Forandring som den, jeg har talt om. Men en Ting vil jeg i alle Tilfælde henstille til de Radikale: om de dog ikke kunde være tilbøjelige til ikke oftere at inkludere sig paa en omfattende Alliance med Socialdemokraterne. Det var meget ønskeligt, om det kunde gaa dem, som det i sin Tid gik Jens Busk. Han begyndte med at udtale, at Alliancen med Socialdemokraterne var den sundeste og sandeste Alliance, man kunde tænke sig. Men da han blev ældre og mere erfaren, talte han paa en anden Maade, da brugte han saa stærke Udtryk mod dem, at jeg ikke her skal gentage dem. Da mente han, at det var et samfundsodelæggende Parti. Jeg ønsker ingeniunde, at vi skulde bruge bitre Ord mod hinanden, men det var dog sundt nok, om baade Højre og Venstre, kan man gerne sige — baade det radikale Venstre og det Venstre, jeg tilhører —, kom til Forstaaelse af den Sandhed, som Socialdemokraterne Gang efter Gang søge at belære os om, at saa længe de staa paa det Program, de hidtil have staaet paa, er der i Virkeligheden en Kløft mellem dem og os.

Jeg skal derefter tale noget om de Fremtidsmuligheder, vi staa overfor. Jeg tror, at der ved sidste Valg er skabt en Mulighed for en rolig fremadskridende Udvikling, men det er, som bekendt, ikke alle Muligheder, der blive til Virkelighed; mange gode Muligheder blive det ikke. Om en Mulighed bliver til Virkelighed eller ikke, beror paa, hvorledes der arbejdes paa Virkeliggørelsen deraf. Man maa ikke lulle sig i Søvn med den Sejr, der sidst er vunden. Det gælder om, at vi fra alle Sider, særlig fra de Sider, der ikke ere socialdemokratiske, hvor meget man end fra anden Side vil tale om deres indbyrdes Modsætning, have en stærk Følelse af, at Samfundet skal sættes over alt andet, ogsaa over Partiet; ellers synke vi ned i Partisyge. Aldrig kan eller bør det være saa, at der ikke er Partier, men det gælder om, at de have en stærkere Følelse af det samlende end af det splittende. Og nu gælder det altsaa om under Virkningen af en saadan Følelse at arbejde paa at naa en Forstaaelse af de Spørgsmaal, som have særlig Betydning.